

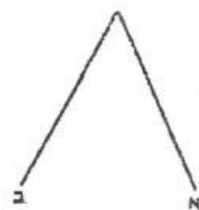
תחביר השיח של העברית החדשה מאת עדינה עבאדי, מהדורה דיגיטלית מורחבת. 2019. ירושלים: הוצאת ספרים מאגנס. 205 עמודים.

גילה שילה
המכללה האקדמית בית ברל

מבנה הספר ותוכנו

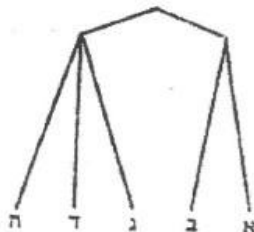
הספר תחביר השיח של העברית החדשה בנוי ממבוא ומשלושה פרקים. המבוא מתאר את מטרות תחביר השיח, נותן הגדרת שיח ומונה אמצעים היוצרים קישוריות בשיח. הפרק הראשון, אמצעים מבניים, מתאר את מילות הקישור התחביריות סמנטיות בין המשפטים שהן קשר של איחוי, קשר של שיעבוד וקשר של הקבלה. הפרק השני, אמצעי הדקדוק, מתאר את הכינויים ואת תווית היידוע ה. הפרק השלישי מתאר יחידות לשוניות הגדולות מהמשפט. בפרק הראשון והשני מוצג תיאור מפורט של אמצעי הקישור והוא משמש בסיס לתיאור יחידות לשוניות גדולות מהמשפט. ובפרק השלישי אמצעים אלה הם המגבשים משפטים ליחידות גדולות מהם. בראשית פרק זה המחברת מגדירה מהי יחידה לשונית הגדולה מהמשפט, מביאה מחקרים על כך ומראה את המבנה של יחידה כזאת. שיטת התיאור של עדינה עבאדי מבוססת על כמה תיאורים גראפיים שנעשו בלוגיקה של פורפוזיציות (Allwood, Andersson, Dahl, 1979). שם מספר התיאורים הוא קטן ועבאדי פיתחה והעלתה רעיונות חדשים לשיטת התיאור. היא קבעה סימן גראפי מיוחד לכל אחד מסוגי הקשרים התחביריים וכך ניתן לפענח את מבנה היחידה. למשל:

0.4 שיטת הסימון הגראפי של היחידות
התיאורים הגראפיים מסמנים את המבנה התחבירי של היחידות, והאותיות מתחת לקווים מסמנות את רצף המשפטים כפי שהוא בטקסט.

קשר של איחוי:

איחוי בין משפטים
מסומן בפגישת הקווים
בקדקוד משותף.

איחוי בין שתי קבוצות משפטים
מסומן בקדקוד נוסף מעל
לקדקודים של שתי הקבוצות.

בכל פרק מובא סיכום המרכז את אשר נכתב בפרק בצורה עניינית ותמציתית. בפרק הראשון מובאים גם סיכומים לסעיפי המשנה מאחר שהוא ארוך ועוסק בסעיפים רבים שהם פירוט מילות הקישור והדגמתן. למשל בפרק הראשון עמודים 24–41 עוסקים בו' החיבור שהוא הסעיף הראשי 1.1 ואחר כך סעיפי משנה הדנים במופעותיו של ו' החיבור בתפקידיו השונים למשל 1.1.3.3. ו' החיבור ממלאת תפקיד של מילת תוצאה 'לפיכך'. האחרון מבין סעיפי המשנה הוא 1.1.6 שהוא סיכום ו' החיבור. וכך מועבר המסר המרכזי בצורה מדויקת ועניינית בתום הדיון המפורט. למהדורה הדיגיטלית נוסף נספח "לקראת תחביר הדיאלוג" שבו מתואר ההבדל בין טקסט רגיל לטקסט שהוא דיאלוג. הדיאלוג מתייחס לטקסט הנוצר על ידי שני דוברים לפחות ולא חלה עליו חובת שלמות המשפט. דבר זה מביא לתפוצה גדולה של משפטים אליפטיים, דהיינו משפטים בני השלמה ואלה ניתנים להשלמה באמצעות משפטי תשתית המצויים בהקשר. ההבדלים המתוארים מהווים נדבך בניתוח הטקסט. גם בפרק זה מציעה המחברת דרך לפיענוח הדיאלוג בתיאורים גראפיים, למשל שלילה או הפיכת טענה בסימן שלילה המשמש בלוגיקה הפורמלית. הסרטוטים שהוצעו לדיאלוגים מושתתים על המודלים של דנש (Danes, 1966) והם כוללים משתנים לציון שני דוברים ולכן עולים במורכבותם על המודלים של טקסטים רגילים.

ייחודו של הספר ותרומתו

הספר הזה, בלבושו הראשון, הוא אחד הספרים הראשונים בעברית שהחלו לעסוק בתחביר השיח באופן מקיף ומתודולוגי. זה היה אז חלק שהיה חסר בבלשנות של הלשון העברית. מדובר בספר העוסק בקשרים תחביריים וסמנטיים שהם מעבר למשפט. זהו עיסוק שהתבסס גם על לוגיקה. בספר זה המונח לכידות שונה מתחום ניתוח השיח בכך שהתכוונת המבניות של הלכידות מודגשות. למשל הלידיי (Halliday, 1977) מגדיר את הלכידות כמונח סמנטי ולא מבני, אבל המחברת גיבשה שיטת תיאור סטרוקטורלית הקרובה יותר להגדרתו של אנקויסט (Enkvist, 1978). עבאדי תיארה את המבנים של היחידות הגדולות מהמשפט. והתוותה דרכים לניתוח טקסט באופן שלא נעשה עד כה. התיאור מדויק, ממצה ומאורגן כהלכה כך שכל הקורא בו מקבל בצורה מדויקת את התיאור המקיף. ויכול להשתמש בדרכים לניתוח כל סוגת טקסט הנחקרת.

מקורות

- Allwood, J, Andersson, L.G. and Dahl, O. 1977, 1979. *Logic in Linguistics*, Cambridge Textbooks in Linguistics.
- Danes, F. 1966. A Three-Level Approach to Syntax, *Travaux Linguistiques de Prague* 1: 225–240
- Enkvist, N. E. 1978. Coherence, Pseudo-Coherence, and non-Coherence, *Semantics and Cohesion*, ed. Ostman, J.O., Abo Akademi. 109–127
- Halliday, M.A.K. 1977. Text as Semantic Choice in Social Contexts, *Grammars and Descriptions, Research in Text Theory* 1, eds. T. van Dijk, T., Petdfi, J.S., Berlin & New York. 176–225